

FACTS & FIGURES

Gegenderde drempels voor museumbezoek

Francisca Mullens - 2018

Gegenderde drempels voor museumbezoek

Inleiding

Het is geweten dat er veel mensen niet participeren en geen bezoek brengen aan culturele activiteiten (59,7% niet aan erfgoed, 61,3% niet aan bioscoop, 76% niet aan concerten en 68,8% niet aan musea). Waarom zij niet participeren, is echter minder duidelijk. In deze Facts & Figures bekijken we welke redenen mensen opgeven om niet naar een museum te gaan. We bekijken dit vanuit een kader dat vaak gebruikt wordt in onderzoek naar vrijetijdsactiviteiten, maar minder binnen onderzoek naar cultuurparticipatie (Crawford, Jackson & Godbey, 1991). Hierbinnen onderzoeken we de verschillen tussen vrouwen en mannen.

Drempels van cultuurparticipatie werden in Vlaanderen al in kaart gebracht op basis van de Participatiesurveys van 2004 en 2009 (Van Steen en Lievens, 2009) en 2014 (Beunen et al., 2014). Interesse- en tijdsdrukdrempels werden in alle edities het vaakst aangeduid voor museumbezoek, theaterbezoek en concerten. Er werd ook reeds de opsplitsing gemaakt naar o.a. geslacht, leeftijd en opleiding. In deze Facts en Figures bouwen we hierop verder en gaan we dieper in op genderspecifieke drempels voor museumbezoek. Hieronder bespreken we eerst de mogelijke drempels die respondenten konden aanduiden, hoe wij ze groepeerden en welke het vaakst voorkomen. Daarna gaan we dieper in op de drempels die specifiek door vrouwen en mannen worden ervaren.

Niet-bezoekers

Voor de analyses gebruikten we de data van de Participatiesurvey van 2014 (PaS14), uitgevoerd door een samenwerking van vier Steunpunten (Cultuur, Sport, Media en het Jeugdonderzoekplatform). Respondenten werden random geselecteerd uit de Vlaamse bevolking tussen 15 en 86 jaar (N=3949). In de survey werd de respondenten gevraagd of zij in de afgelopen zes maanden ten minste één keer een museum bezocht hadden. Personen die minstens een keer een museum bezocht hadden, kregen verdere vragen over hun museumbezoek. Personen die geen museum bezocht hadden, werd gevraagd naar de redenen van niet-participatie. 2707 respondenten (68,6%) gaven aan geen museum bezocht te hebben. Zij kregen 16 mogelijke redenen voorgelegd waarvan ze er minimum twee en maximum drie mochten aanduiden.

Gebaseerd op de classificatie van Crawford, Jackson en Godbey (1991) groeperen we de drempels in drie groepen: intrapersonlijke, interpersoonlijke en structurele drempels.

FACTS & FIGURES

Gegenderde drempels voor museumbezoek

Francisca Mullens - 2018

Intrapersoonlijke drempels zijn persoonsgebonden zaken die mee de kans bepalen dat bepaalde activiteiten worden uitgeoefend (bv. socialisatie, interesses, gezondheidsproblemen, ...). Op deze manier interageren psychologische kenmerken met vrijetijdsvoorkeuren. Interpersoonlijke drempels zijn eerder het resultaat van interacties of relaties met anderen. Deze kunnen zowel een invloed hebben op iemands voorkeuren als op iemands participatie zelf. Structurele drempels zijn drempels die extern aan het individu zijn en die, los van interesse of voorkeur, verhinderen dat deze persoon kan deelnemen aan bepaalde activiteiten, bv. te hoge kostprijs of te weinig tijd. Men heeft wel interesse om te participeren, maar kan om een of andere reden niet. Hoewel vorige analyses op de Participatiesurveys geen gebruik maakten van deze driedeling, willen wij in navolging van de literatuur rond vrijetijdsonderzoek in het algemeen hier toch voor opteren. In deze stroom van literatuur is er reeds heel wat onderzoek gedaan naar verschillende drempels voor vrije tijd bij vrouwen en mannen en we zouden deze drempels aan cultuur en museumbezoek meer specifiek hierin willen inbedden.

De drie bovengenoemde categorieën delen we in de analyses verder op in subcategorieën. In tabel 1 worden de mogelijke drempels per categorie opgelijst en wordt ook het percentage vrouwen en mannen dat deze drempel m.b.t. museumbezoek vernoemde meegegeven.

FACTS & FIGURES

Gegenderde drempels voor museumbezoek Francisca Mullens - 2018

Tabel 1. Percentage vrouwen en mannen die de drempels aangeven (N=2707)

		Vrouw	Man	Sign.
Intrapersoonlijk		77,40%	82,20%	**
Interesse		63,40%	76,80%	***
	<i>Ik blijf liever thuis</i>	31,20%	32,00%	n.s.
	<i>Het aanbod interesseert me niet</i>	32,00%	43,20%	***
	<i>Het interesseert me gewoon niet</i>	43,40%	52,60%	***
Gezondheid	<i>Een gezondheidsprobleem of handicap hindert mij</i>	15,20%	8,60%	***
Niet op gemak	<i>Ik voel me er niet op mijn gemak</i>	3,90%	3,60%	n.s.
Interpersoonlijk		15,40%	8,90%	***
	<i>Er is niemand die me kan vergezellen</i>	11,50%	6,70%	***
	<i>Het is te moeilijk om een kinderoppas te vinden</i>	4,10%	2,30%	**
	<i>Ik mag niet van mijn ouders</i>	0,10%	0,00%	n.s.
Structureel		56,00%	51,30%	*
Geografisch		19,90%	14,60%	***
	<i>Het aanbod is te klein in mijn streek</i>	10,80%	11,50%	n.s.
	<i>De plaats is meestal niet gemakkelijk bereikbaar</i>	4,80%	2,90%	**
	<i>De plaats is meestal niet in een veilige buurt</i>	0,10%	0,50%	n.s.
	<i>Er is een gebrek aan openbaar vervoer</i>	2,10%	0,70%	**
Financieel	<i>De toegangskaarten zijn te duur</i>	10,50%	5,70%	***
Tijd		41,10%	38,60%	n.s.
	<i>Ik heb er geen tijd voor</i>	30,60%	30,90%	n.s.
	<i>De uren passen mij slecht</i>	5,90%	6,40%	n.s.
Informatie	<i>Ik heb er te weinig informatie over</i>	13,70%	11,20%	*

*p < 0.05, **p < 0.01, ***p < 0.001

FACTS & FIGURES

Gegenderde drempels voor museumbezoek

Francisca Mullens - 2018

Het grootste deel, ongeveer 80%, van de respondenten die geen museum bezochten, geeft aan hier geen interesse in te hebben of liever thuis te blijven. Een tweede belangrijke groep drempels zijn deze m.b.t. tijd. Zo'n 40% van de respondenten gaf aan een tijdsdrempel te ervaren voor museumbezoek. Deze respondenten hebben misschien wel interesse in musea, maar geven aan dat ze er geen tijd voor hebben of dat de uren hen slecht passen.

Intrapersoonlijke drempels en dan vooral de interessedrempel werden dus door een zeer groot deel van de respondenten aangeduid. Daarbij stellen we een groot verschil vast tussen mannen en vrouwen. 76,8% van de mannen gaf een interessedrempel aan, terwijl dit bij de vrouwen maar 63,4% was. Vrouwen duiden vaker dan mannen de gezondheidsdrempel aan. Ook bij de geografische - en tijdsdrempels zien we significante verschillen tussen vrouwen en mannen, waarbij vrouwen vaker deze structurele drempels aanduiden.

Verschillen in drempels op basis van achtergrondkenmerken

In dit onderdeel gaan we wat dieper in op ervaren drempels voor museumbezoek. Meer specifiek schetsen we de samenhang tussen redenen voor het niet bezoeken van musea met enkele achtergrondkenmerken, zoals leeftijd, opleidingsniveau etc. Deze analyses voeren we apart voor mannen en vrouwen uit. Tabel 2 geeft de resultaten weer van deze logistische regressies voor intrapersoonlijke, interpersoonlijke en structurele drempels.

Cultureel kapitaal gemeten aan de hand van opleidingsniveau en kunstenparticipatie van de ouders heeft een invloed op redenen van niet-participatie. Zowel voor vrouwen als voor mannen zien we dat naarmate de opleiding die men genoten heeft hoger is, men minder intrapersoonlijke drempels aangeeft en meer structurele drempels. Dit stellen we zowel bij vrouwen als bij mannen vast. De participatie van ouders aan kunst is enkel significant gerelateerd aan intrapersoonlijke drempels. Hier zien we dat vrouwen en mannen waarvan de ouders participeerden aan kunst een minder grote kans hebben deze redenen aan te geven dan personen waarvan de ouders niet participeerden. Hoger opgeleiden en mensen waarvan de ouders participeerden kwamen in hun jeugd jaren vaker in aanraking met kunst en musea en zouden hierdoor een grotere interesse kunnen hebben. Zij zullen de interessedrempels bijgevolg minder aanduiden.

Met betrekking tot leeftijd zien we enkele verschillen tussen mannen en vrouwen. Enkel bij vrouwen vinden we significante leeftijdsverschillen voor de intrapersoonlijke drempels. De kans dat een vrouw tussen 35 en 64 intrapersoonlijke drempels aangeeft is significant kleiner dan dat een vrouw onder de 35 dit zou doen. Bij de interpersoonlijke drempels zien we een omgekeerd effect bij vrouwen en mannen. Waar bij vrouwen de kans om dit soort drempel aan te duiden hoger ligt bij de twee oudste leeftijdsgroepen ten opzichte van de jongste leeftijdsgroep, zien we dat bij mannen de kans bij de 55-plussers significant lager ligt dan bij

FACTS & FIGURES

Gegenderde drempels voor museumbezoek

Francisca Mullens - 2018

de jongste leeftijdsgroep. Mannen worden in hun museumbezoek vanaf deze leeftijd dus minder beperkt door interpersoonlijke relaties. Voor structurele drempels zien we enkel bij mannen tussen 65 en 74 jaar een significant negatief effect.

Ook op het vlak van inkomen stuiten we op verschillen tussen vrouwen en mannen. Bij vrouwen speelt het (subjectief) inkomen een rol bij interpersoonlijke en structurele drempels, bij mannen niet. Bij vrouwen die aangeven een relatief hoog of middelmatig inkomen te hebben, is er minder kans dat zij interpersoonlijke drempels aanduiden dan bij vrouwen die een laag inkomen melden. Vrouwen met een hoog (subjectief) inkomen hebben ook een significant lagere kans om een structurele drempel aan te duiden t.o.v. vrouwen met een (subjectief) laag inkomen. Met andere woorden zien we dat vrouwen met een laag (subjectief) inkomen vaker deze drempels zullen aanduiden en dus meer structureel en interpersoonlijk beperkt worden.

FACTS & FIGURES

Gegenderde drempels voor museumbezoek

Francisca Mullens - 2018

Tabel 2. Logistische regressie voor vrouwen en mannen apart voor intrapersonlijke, interpersoonlijke en structurele drempels

	Intrapersoonlijk				Interpersoonlijk				Structureel			
	Vrouw		Man		Vrouw		Man		Vrouw		Man	
	Exp(B)		Exp(B)		Exp(B)		Exp(B)		Exp(B)		Exp(B)	
Constante	10,488	***	19,12	***	0,167	***	0,117	***	1,46		0,903	
Leeftijdscategorie (ref=15-34)												
35-54	0,613	*	0,797		0,895		0,702		1,196		1,06	
55-64	0,46	**	0,665		1,814		0,385	*	1,528		0,784	
65-74	0,537		1,139		2,661	*	0,342	*	0,965		0,507	*
75+	1,605		1,579		2,92	*	0,322	*	0,59		0,542	
Opleidingsniveau (ref= laag of geen opleiding)												
Lager secundaire opleiding	0,629		0,596		1,236		0,768		1,385		1,712	*
Hoger secundaire opleiding	0,483	*	0,366	**	1,095		0,858		1,855	**	2,078	**
Hogere opleiding	0,299	**	0,324	**	1,713		0,701		3,131	***	3,092	***
Kinderen (ref=nee)	0,889		0,851		1,28		1,52		1,049		1,066	
Kunsten participatie ouders (ref=nee)	0,541	***	0,566	**	0,93		1,413		1,211		1,19	
Subjectief gezinsinkomen (ref=laag)												
Middel	1,172		1,03		0,512	**	0,751		0,729		0,749	
Hoog	1,207		1,088		0,327	***	0,52		0,523	**	0,7	
Beroepsstatus (ref= Voltijds werk)												
Deeltijds werk	1,152		1,189		1,03		2,245		0,79		0,714	
Niet-werkende (gepensioneerd)	1,846	*	1,028		0,611		1,623		0,439	***	0,618	*
Job categorie (ref=arbeider)												
Bediende, ambtenaar, ...	0,618	*	0,503	**	2,089	**	2,971	***	1,274		1,415	*
Hoger kader of vrij beroep	0,512		0,521		3,032	*	2,218		1,039		1,301	
Zelfstandige	0,83		0,801		0,758		0,348		1,492		1,459	

*p < 0.05, **p < 0.01, ***p < 0.001

Conclusie

Allereerst valt op dat zij die geen museum bezochten, het vaakst intrapersonlijke drempels, en dan vooral de interessedrempels, aanduiden. Dit was ook in 2004 en 2009 zo (Van Steen en Lievens, 2009). Deze drempels zijn erg moeilijk om tegen te gaan omdat ze te maken hebben met de voorkeuren die mensen hebben, mede omwille van socialisatie. Deze zijn niet gemakkelijk te wijzigen. Bovendien kunnen deze redenen onderliggende drempels en motivaties verbergen. Tijdsdrempels, als deel van de structurele drempels, komen na interessedrempels het vaakst voor.

Daarnaast merken we op dat, hoewel zowel vrouwen als mannen vaak interessedrempels aanduiden, mannen toch meer dan vrouwen deze drempels aangeven en dat vrouwen meer structurele beperkingen ervaren dan mannen. Redenen hiervoor kunnen zijn dat vrouwen meer interesse hebben in musea en hierdoor minder aangeven dat dit hen weerhoudt. Zij verwijzen meer dan mannen naar andere drempels. Een andere mogelijkheid kan zijn dat genderspecifieke normen en waarden vrouwen voorschrijven eerder te denken aan de situationele context (kinderen, huishouden, ...) en dus ook prioriteit geven hieraan. Dit is in lijn met eerder onderzoek rond *ethics of care* (Henderson & Allen, 1991) en het gevoel geen aanspraak te hebben op bepaalde vrijetijdsactiviteiten (Henderson & Bialeschki, 1991).

Anderzijds zien we dat de financiële situatie meer bepalend is voor vrouwen dan voor mannen. Vrouwen die aangeven het financieel moeilijk te hebben, hebben een grotere kans om structurele en interpersoonlijke drempels aan te geven dan vrouwen die financieel makkelijk kunnen ronkomen.

Hiermee tonen we dat drempels kunnen verschillen tussen vrouwen en mannen, maar ook tussen vrouwen en mannen onderling op basis van andere achtergrondkenmerken. Het is bijgevolg belangrijk deze in de toekomst mee in rekening te nemen en intersectioneel te denken (zeker ook m.b.t. etniciteit) hoe drempels voor bepaalde groepen (meer of minder) spelen.

Referenties

Beunen, S., Siongers, J., Willekens, M., Van Steen, A. & Lievens, J. (2014). Waar is het water nog steeds te diep? De evolutie van drempels voor theaterbezoek (naargelang opleidingsniveau). In: Lievens, J., Siongers, J. & Waege, H. (red.). *Participatie in Vlaanderen. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2014*. Leuven: Acco.

Crawford, D. W., Jackson E.L. & Godbey, G. (1991). A Hierarchical Model of Leisure Constraints. *Leisure Sciences*, 13(4), 309–20.

Henderson, K.A. & Allen, K.R. (1991). The ethic of care: leisure possibilities and constraints for women. *Loisir et Société/Society and Leisure*, 14(1), 97-113.

Henderson, K. A., & Bialeschki, M. D. (1991). A sense of entitlement to leisure as constraint and empowerment for women. *Leisure Sciences*, 12, 51-65.

Van Steen, A. & Lievens, J. (2009). Geen goesting: over drempels van kunstenparticipatie. In: Lievens, J. & Waege, H. (red.). *Participatie in Vlaanderen. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2009*. Leuven: Acco